

**Az Isteni Színjáték magyar fordításának
nyelvészeti kérdései**

Nádasdy Ádám
ELTE Angol Nyelvészeti Tsz.

1. Mutatvány I.

Mint az, aki túl tisztelettudó,
 ha rangos emberrel akar beszélni
 s a foga közül hang elő se jön,
 úgy voltam én: mert csak töredezetten
 szólaltam meg: „Úrnóm, a vágyamat
 te ismered; s tudod, mi jó nekem!”
 „Azt akarom, hogy mostantól – felelt –
 levetközzed a félelmet s a szégyent,
 és ne úgy szólj, mint aki álmodik! (501)

2. Endecasillabo

Pok. 1:1–2

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	x /		x /		x /		x /		x /		x
	Nel <u>me</u> z		zo del		cam <u>mi</u> n		di <u>no</u> s		tra <u>vi</u>		ta
	x /		x /		x /		x /		x /		x
	Mi ri		tro <u>va</u> _i		per <u>u</u>		na <u>se</u> l		va_os <u>cu</u>		ra

Nel mezzo del cammin di nostra vita
 mi ritrovai per una selva oscura

Életünk útjának feléhez érve
 sötét erdőben találtam magam (45)

3. Drámai jambus

3.1. Vigasztalásod búsabb, mint akarnád: (Vörösmarty: *A bujdosók*)

3.2. Én semmi jóra nem látok reményt.

3.3. S most önboszúmnak áldozatúl esem.

3.4. S szememnek állt már a gonosz madár.

A ti elmétekhez így kell beszélni,
 mert csak érzékek révén fogja föl,

amit később értelmével megért. 536

% rosszul értették, s a csillagokat 537

% még törhetted volna a fejedet 538

% alázattal köszönöm meg neki 522

4. Áthajlás (Enjambement)

a. Isten veled, bajtárs, én [pártomat / [fogom most fölkeresni]]...

b. S ezeknek [ágyat asztalhoz közel / vetek], hogy onnan...

c. Ha boldogabb nem, türhető, s [ezért / [kell jobbra törnünk]]...

d. Erőt adott és bátorságot [a / kemény természet]...

4.1.

aztán kihúzott, elvitt vizesen / [a táncoló négy kisasszony közé] 490

mint beteg asszony, aki [nem talál / [a párnáin] nyugalmat], 320

A tömpe orrú, aki magyaráz / [egy kedves arcúnak], 324

Ott álltunk mind, [hallgattuk elmerülten / a dalt] – ám megjelent a tisztas agg. 293

4.2.

s forgolódva / próbál a fájdalmán enyhíteni. 320

Omberto vagyok, és nem csak nekem / okozta önteltség a vesztemet... 350

Onnan segített följönni, hogy itt / körözzünk a hegyen... 435

De már a nyája újabb eleségre / áhítózik, s így... 597

De minthogy Isten azt akarja: benned / ragyogjon föl kegyelme... 372

megfutamodva / halt meg s... 324

4.3.

fömláldozza a kincset, amiről / beszéltem – s... 542

E szavak Statiusból kis mosolyt / váltottak ki, aztán... 424

Veronában a Szent Zénó apátja / voltam, jó Barbarossa idején 400

5. Archaizmusok

a tisztas agg 293 – Ó! 106 – Belus szép leánya 578 – a félsz 45 – pór 572 – belé 511
tán – ifjú – és/s

(m)ily: össz 63x – oly: össz 239x

*mondotta, *ád, *nékem..., *vélem...

*álmittas voltam > álmatagon jártam 45

6. Kollokvializmusok

a. rosszfele mész 160

b. önbizalom 444, 567 – grammnyi 481 – szorong (3x) 263

Hát menj föl – mondta –, ha sportolni vágysz! 305

c. stabil 470 – elegáns 455 – *emigrá-

d. Pokolban *amikor* 52 = *mikor* 72

7. Nehéz függelék

a. Nem, nádor, azt én nem hiszem; ha úgy *van*,

b. Utálatos nép! Mindent pénz után *tesz*,

c. A hírt tehát? Oh, hogy ne mondanám *el*.

d. S ím most is engedek; de tudd meg, e szem

Próbáld meg elképzelni, hogy milyen *volt* 270

Kíváncsi ember volt, csak esze nem *volt* 239

Mint a bika, mely halálos dőfést *kap* 124

Ilyen mentség e lelkeknél nem áll *fönn*. 538

8. Dante: kötőszavas mellérendelés (syndetikus szerkesztés)

esta selva selvaggia e aspra e forte

= a wilderness, savage, brute, harsh and wild (Kirkpatrick)

= milyen volt az a sűrű, vad vadon 45

rota e discende

= descends a spiral path (Musa)

= körökben süllyed 160

...e poco pende

= which is not very steep (Kirkpatrick)

= ganz langsam (Gmelin)

= enyhe lejtésű [futással] 274

9. Magánhangzó-hosszúság

De ha valóban ennyire kívánod (Pokolban 12x sorvégi jambusként)

sűrű gőzök; sűrű erdőt (Purg. 2x)

10. Mutavány II.

Úgy álltam ott, mint aki Klümenétől akarta tudni: igaz-e a pletyka? (Őmiatta szűkmarkú a fiával ma is minden apa!). Ezt látta jól Beatrice s a boldog fáklya is, mely miattam változtatott helyet.	1 4
Úrnőm most így szólt: „Engedd ki a lángját a vágyadnak, hogy látható legyen gondolatod pontos lenyomata!	7
Nem mintha attól bővülne tudásunk, hogy te beszélsz; de szokd meg: szólni kell, ha szomjas vagy, hogy tölthessünk neked!” (638)	10

Hivatkozás

Dante: *Isteni Színjáték*. Ford. és jegyz. Nádasdy Ádám. Bp.: Magvető, 2016.

Vörösmarty Mihály: *Drámák*. S. a. r. Martinkó András. Bp.: Szépirodalmi, 1974.